

Hembygdsbladet

Medlemsblad för Vikingstads Hembygdsförening Nr 2 år 2013
Vi avser att åter ge ut Hembygdsbladet i februari, maj, augusti och november.

Ordföranden har ordet

Vilken härlig vinter som började redan i månadskiftet november-december med mycket snö till glädje för alla skidåkare och andra vintersportare. Men nu efter Vasaloppet och Johan Olssons VM-guld på 5 milen i Italien ser vi fram emot en fin vår och en härlig försommar för att kunna jobba på Hembygdsgården och genomföra våra aktiviteter. På torsdagar träffas vi mellan 9-12 på Hembygdsgården för att jobba, då är du välkommen, prata bort en stund, kanske bidra med några foton eller minnen mm från din uppväxt, eller jobba lite. Det finns mycket att göra och som alltid blir det en fikastund "Välkomna" Hoppas vi ses.

GÖRAN

Följande berättelse kom efter det att Hembygdsbladet Nr 1 skickats ut.

Människorna i min barndomsvärld

Jag var barn under 40-talet och första halvan av 50-talet i Gustad by i Vikingstad. Det fanns inte många barn i byn då, men där rörde sig många vuxna, till och från. Föräldrarna arbetade förstås hemma på gården. Liksom grannarna på sina gårdar. Men vilka fler fanns där?

Vi hade alltid **en jungfru/hembiträde**, som bodde i den lilla jungfrukammaren mellan kök och sal. Jungfrukammaren var utrustad med ett litet tvättställ och rinnande vatten, ett väggfast litet klädskåp, säng, bord och stol. Ute i drängkammaren, i magasinsbyggnaden, bodde **två drängar**. Drängkammaren hade två sängar, bord och två stolar, en lavoar med tvättfat och vattenkanna och en potta i skåpet under, en byrå samt en garderob i farstun. Rummet värmdes upp med hjälp av en enklare form av kakelugn. Drängarna åt alla måltider med oss i köket. Så när alla var hemma var vi åtta personer i hushållet. **En forare/lagårdskar**l var anställd. Han var gift och bodde i "Smedstället" Lunden, några hundra meter bort. Forarna bodde kvar ganska många år, men drängarna flyttade oftare.

I den lilla stugan vid början av vår uppfartsväg bodde **tant Emma** och hennes man. Han dog när jag var liten. Jag gick ofta till tant Emma för att bara prata eller för att ge henne något hembakat, hemslaktat eller annat välkommet.

När jag blev stor nog, kanske 10 – 12 år, gick jag över skogen och mellan några gårdar till **mormor, morfar och moster Irma** i Stora Harg. Jag tyckte om att gå genom skogen, fast det tog kanske 45 minuter. Troligen cyklade jag dit själv (cirka 20 min. väg) när jag var 8-9 år.

Hem till oss kom regelbundet **fiskbilen** och **drickabilen** för att sälja sina varor. En eller två gånger om året kom **slaktaren**. Han slaktade en gris och det hördes lång väg, när han utförde sitt hantverk. Då kom också min mormor och kanske Irma för att hjälpa till. Det var massor att göra med att ta hand om slakten och det tog två-tre dagar. Mormor kom också vid andra tillfällen för att vara behjälplig. **Faster Anna** hushållade

hemma hos oss någon vecka, när mamma var på "husmorssemester" vid något/några tillfällen.

När det skulle stortvättas kom en eller två **tvättanter** för att hjälpa till ett par dagar. De bykte i brygghuset, som låg i samma hus som svinhuset. De skjutsades med häst och vagn till kvarndammen i Gällstad Lundby för att klappa byken, och de hängde tvätten på långa streck ute på vår äng. Sedan skulle tvätten manglas, och då fick jag dra mangeln (veva), när jag var stor nog att orka det. Och när det skulle bli stor fest, kanske någon gång per år, anlätades en **kokerska**, som till exempel lagade till ett smörgåsbord. Ibland anlätades också en **servitris**.

Någon gång på sommarhalvåret kom **sadelmakaren** och lagade seldon med mera. Det tog några dagar. Han satt i vagnboden och jobbade. På hösten "kom tröskverket" med två(?) karlar, flera dagar. Alltid mat till alla. Och **tröskverkskarlarna** åt rejält. Ett otäckt minne som mamma pratade om var en middag, när maten inte räckte! Under en eller ett par veckor bodde två **brunnsborrhare** hos oss medan de borrhade ned drygt hundra meter efter vatten. Ibland kom **hantverkare**, som skulle reparera eller bygga om. Den, som ofta anlätades de första åren var Johan "Sme", som bodde i byn.

Det fanns tillfällen då den cyklande **brevbäraren** blev inbjuden på kaffe under sin tur. Några gånger per år kom "**assistenten**". Det var mjölkkontrollanten, och han övernattade i vårt vardagsrum. Allt som oftast kom någon **bonde med en ko** i en kärra efter traktorn. Då blev jag inropad, om jag var ute. För då skulle den avelstjur, som var inhyst hos oss, betäcka kon. Det hände förstås också ibland, att ett djur var sjukt och **veterinären** kom. Och visst hämtades djur, som skulle till slakt, med bil?

En gång om året kom **Åkerlund** för att klippa alla våra fruktträd. Jag undrar om han hann det jobbet på en enda dag? Låg över gjorde han i alla fall inte. Någon period bröt man sten i närheten. **Stenhuggarna** bodde bl a i grannens drängstuga. Möjligen åt de vissa mål hos oss. En sensommar hade vi ett litet gäng **värnpliktiga** till hjälp i skörden. Vet inte varför, men min kusin Åke var med bland dem.

Det kom också folk, d v s män, objudna. Det var **luffare**, som ville ha mat eller sova över på höskullen. Jag kommer inte ihåg, men jag antar att de blev bjudna på mat i köket. Och jag vet, att de fick nattlogi, men först sedan de lämnat ifrån sig sina tändstickor. Snäppet ovanför luffarna var försäljarna, "**agenterna**". De sålde småvaror, inte vet jag vilka. För de var illa sedda av min mamma. Hon köpte aldrig av dem, utom av en man, som var dövstum. Hans mamma kokade karameller, och dem köpte min mamma. **Skärslipare** kunde det också komma. De slipade knivar och saxar med hjälp av sin cykel.

Jag undrar, vilka kategorier av besökare jag har glömt? Det skulle vara intressant att få höra om andras erfarenheter.

Nyköping i februari 2013

Ingegerd Rudsäter

www.i.rudsater@tyfonmail.se

Besökare/hantverkare och andra som rörde sig kring gården, utan inbördes ordning:

1. jungfru/hembiträde
2. "agenter"
3. luffare
4. värnpliktiga
5. stenhuggare
6. trädklippare
7. veterinär
8. bonde med en ko
9. brevbärare
10. kontrollassistent
11. hantverkare
12. brunnsborrhare

13. tröskverksskarlar	14. sadelmakare
15. kokerska servitris	16. servitris
17. tvättanter	18. drickabil
19. fiskbil	20. skärslipare
21. forare/lagårdskarlar	22. Drängar
23. mormor, morfar och	24. Faster, Moster.
25. tant Emma	

Bilstationen

För länge sedan fanns Gästgiveriet uppe vid gamla vägen, med hästskjutsar som Nils Palm (som hyrde hos Bröderna Nilse) skjutsade folk i.

Bröderna Albin o Filip Nilse bodde mittemot Gästgivaregården i numera Hembygdsgården. Men så småningom köpte Bröderna Nilse en droskbil som Nils Palm då körde och det blev då Bilstation. Senare köpte Sven Holmgren den av Nils Palm som flyttade till Linköping och bilstationen flyttade då till Gamla Banken där Holmgren hyrde. Efter några år köpte Carl-Evert Nilsson den bilstationen av Holmgren, så då flyttades bilstationen till Mimergatan där Carl-Evert Nilsson byggt en villa. 1939 köpte min pappa den andra bilstationen nere vid Järnvägsstation av Hugo Alm som hyrde på Lokegatan. Pappa hette Algot Joacimsson men kallades Cimson, och mamma hette Alfhild och fick sköta telefon och ta emot beställningar. Emellanåt vävde hon dukar och gardiner bl. till Hemslöjden. Vi bodde då på samma gata som Hugo Alm, hos Edit o David Samuelsson.

1958 köpte far o mor Odengatan 1, och hade då Bilstationen där några år, tills Carl-Evert Nilsson köpte den också omkring 1962-1963.

Efter det vet jag ingenting mer om Bilstationerna i Vikingstad.

Alice Axelsson

I Vikingstad på 50-talet fanns det ett kafé som drevs av Arne Asplunder. Kaféets namn var Vikingsborg och var beläget på Asplunders tomtmark. Byggnaden var liten och låg, ett litet torp flyttat från Gammalkil till den nuvarande platsen. Riksettan gick precis utanför tomtgräns vilket medförde ett utmärkt läge med passerande trafik genom byn och då mycket lätt att ta en paus, en kopp kaffe m.m. där.

Riksettans genomfart gjorde att all trafik med celebret folk passerade samhället.

Vid ett tillfälle när vi ungdomar som vanligt var där och fikade, spelade flipperspel samt lyssnade på "Jukeboxen" kom Sven Tumba Johansson in för att fika med en kompis. Gissa om det blev uppståndelse, tissel och tassel. Skulle vi våga prata med honom eller inte. Problemet löstes snabbt, han började prata med oss om att lira hockey m.m. en mycket trevlig kille.

En händelse för oss lantisar som vi levde länge på.

Vi ungar växte upp, fiket växte ner och lades i malpåse.

Christer Sandvall

Flera minnen från kaffestugan. Vi flickor höll oss mest till "Jukeboxen", det fanns ju en hel del musik att välja på. Bl.a. fanns en melodi som hette "Ejnar", jag tror hon som sjöng den hette Ulla-Bella, den gillades av en del, lite svängigare lät det om "Rock arund the clock" med Bill Haley.

Då buggades det loss mellan borden i serveringen, det var förbjudet så det gällde att passa på när innehavaren frk-Rusell inte var i närheten.

Det kostade ju också en slant att spela. Lade man i en krona i "Jukeboxen" kunde man lyssna till fyra melodier. Oftast var det de som hade jobb och därmed lön som kunde spela.

Och vi andra fick lyssna.

Några glada minnen från ett sent 50-tal.

Anita och Ulla

Med kaffestugan i gott minne tänker Hbf i sommar att servera enkelt kaffe i Hembygdsgårdens trädgård torsdagar kl.10-12 den 16/5-15/8 till självkostnadspris.

Välkomna!

Aktiviteter: Torpvandring lördag den 11 maj kl.14.00: Samling vid Rakereds tegelbruk för att besöka torp under Sörstad.

Tag med kaffekorg.

Nationaldagen 6 juni kl. 15.00; Talare Hembygdsförbundets ordförande Denny Lawroth

Allsång den 12 juni kl. 18.30:

Öppet hus med fotovisning den 6 och 20 juli kl. 14-17:

Kaffeservering på torsdagar 16 maj till 15 augusti Kl. 10-12

Spelmansträffen 18 augusti tiden ändrad till Kl.13-17.

B-föreningsbrev
Vikingstads Hbf
590 49 VIKINGSTAD

Returadress
Vikingstads Hbf
Malmskogs v. 4
584 22 LINKÖPING

Föreningens Hemsida hembygd.se/vikingstad

Email vikingstadshbf@hotmail.com

vikingstadshbf@gmail.com

Styrelsens sammansättning år 2013

Ordförande Göran Nilseryd Tel. 0142-20205
goran.nilseryd@gmail.com

Vice ordförande Marianne Danielsson Tel. 013-80829

Kassör Gunnar Månsson Tel 013-80525
gunnarmanson@telia.se

Sekreterare Lennart Wallerstedt Tel. 013-297827
lennart_wallerstedt@hotmail.se

Intendent Veine Nilseryd
Intendent Mangårdsbyggningen Marianne Danielsson
Intendenter "Gröna Villan" och trädgård

Anita Johansson och Ulla Eliasson

Elansvarig Roger Johansson

Ledamöter Christer Sandvall, Tomas Karlsson och
Curt Nilsson

Revisorer Arne Anstérus och Anitha Thuresson

Revisorsuppleant Camilla Johansson Löfgren

Sammanställande för valberedningen Gunnar Asplunder